

УДК 330.14

DOI: <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2025.3.25>

JEL Classification: O31, O32, F23, L26, P33

Варига Д.О.,
здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
«доктор філософії» за спеціальністю 051 Економіка,
ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-0107-9371>,*
Миценко В.І.,
*канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри міжнародних
економічних відносин та іноземних мов,
ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-6034-0224>,*
*Центральноукраїнський національний технічний університет,
м. Кропивницький*

РЕГІОНАЛЬНИЙ КОНТЕКСТ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В ГЛОБАЛЬНІ ІННОВАЦІЙНІ ПРОСТОРИ

Varyha D.O.,
*candidate for the third (educational and scientific) level of higher
education “Doctor of Philosophy” in the specialty 051 Economics,
Mytsenko V.I.,
cand.sc.(ped.), assoc. prof.,
associate professor at the department of
international economic relations and foreign languages,
Central Ukrainian National Technical University, Kropyvnytskyi*

THE REGIONAL CONTEXT OF THE INTEGRATION OF UKRAINIAN ENTERPRISES INTO GLOBAL INNOVATION ECOSYSTEMS

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку світової економіки характеризується поглибленням глобалізаційних процесів, цифровою трансформацією, інтелектуалізацією виробництва та посиленням ролі знань як ключового ресурсу економічного зростання. За таких умов глобальні інноваційні простори постають як система взаємопов'язаних ринків технологій, капіталу, знань, людських ресурсів і мережевих партнерств, у межах яких відбувається генерація, трансфер, комерціалізація та масштабування інновацій. Для українських підприємств участь у цих просторах уже не є факультативним напрямом розвитку, а перетворюється на стратегічну умову підвищення конкурентоспроможності, технологічного оновлення та зміцнення стійкості в умовах війни, післявоєнного відновлення та євроінтеграції.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що в сучасних умовах глобалізації, цифрової трансформації, посилення технологічної конкуренції та структурної перебудови світової економіки інтеграція підприємств у глобальні інноваційні простори стає однією з ключових передумов підвищення їх конкурентоспроможності, інноваційної активності та стійкості розвитку. Для українських підприємств це питання набуває особливої ваги в умовах воєнних викликів, післявоєнного відновлення, обмеженості внутрішніх ресурсів і необхідності активного включення у міжнародні мережі знань, технологій, інвестицій та коопераційних зв'язків. Водночас можливості такої інтеграції є неоднаковими для різних регіонів України, оскільки визначаються рівнем розвитку інноваційної інфраструктури, якістю інституційного середовища, станом людського капіталу, логістичною доступністю, науково-освітнім потенціалом та ступенем сформованості регіональних інноваційних екосистем. Саме тому дослідження регіонального контексту інтеграції українських підприємств у глобальні інноваційні простори є важливим як з теоретичного, так і з практичного погляду, оскільки дозволяє виявити ключові чинники, бар'єри та інструменти посилення участі вітчизняного бізнесу у глобальних інноваційних процесах, а також сформувати підґрунтя для вдосконалення регіональної економічної політики та стратегій інноваційного розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика інтеграції підприємств у глобальні

* *Наук. керівник: Миценко В.І. – канд. пед. наук, доцент*

інноваційні простори перебуває на перетині досліджень інноваційного розвитку, регіональної економіки, міжнародної економічної інтеграції та глобальних ланцюгів створення вартості. Серед українських науковців, які зробили вагомий внесок у дослідження управління інноваційною діяльністю підприємств, доцільно відзначити М. Войнаренка [1], С. Ілляшенка [2], В. Стадник [3], Л. Федулову [4], Ю. Шипуліну [2] та ін. Водночас у вітчизняному науковому дискурсі недостатньо розкритими залишаються питання регіональної диференціації інноваційного розвитку та впливу регіональних інноваційних систем на можливості включення підприємств у глобальні інноваційні мережі.

Вагоме теоретичне підґрунтя для дослідження процесів міжнародного поділу праці, економічної інтеграції, залучення країн до глобальних виробничих мереж і включення підприємств у глобальні ланцюги створення вартості сформували зарубіжні вчені, зокрема Дж. Джереффі, П. Дікен, Б.-А. Люндвал [5], М. Портер, Д. Ернст, Н. Кое, М. Хесс [6] та ін. Водночас більшість зарубіжних досліджень орієнтована на економіку з усталеними інституційними умовами та розвинутою інноваційною інфраструктурою, тоді як специфіка регіонального середовища України, його асиметричність, різний рівень інноваційної спроможності областей та вплив воєнних викликів потребують окремого наукового осмислення.

Отже, попри значний науковий доробок вітчизняних і зарубіжних авторів, недостатньо дослідженими залишаються регіональні передумови, чинники та механізми інтеграції українських підприємств у глобальні інноваційні простори. Саме це зумовлює необхідність поглибленого аналізу регіонального контексту такої інтеграції з урахуванням інституційних, економічних, інфраструктурних і кадрових особливостей розвитку українських регіонів.

Постановка завдання. Метою статті є обґрунтування регіонального контексту інтеграції українських підприємств у глобальні інноваційні простори через виявлення ключових інституційних та економічних передумов, визначення ролі регіональної спеціалізації та інноваційної інфраструктури, а також систематизацію шляхів та інструментів включення підприємств у міжнародні інноваційні мережі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Глобальні інноваційні простори доцільно розглядати як багаторівневе середовище взаємодії суб'єктів, у межах якого поєднуються формальні інститути, ринки високотехнологічної продукції, цифрові платформи, мережі трансферу знань, венчурний капітал, інноваційні кластери та транснаціональні ланцюги створення вартості. Для підприємств інтеграція в таке середовище означає не лише вихід на зовнішні ринки, а й здатність брати участь у розробленні нових продуктів, міжнародних R&D-проектах, технологічному партнерстві, кооперації з університетами та впровадженні стандартів відкритих інновацій.

У цьому контексті регіон виступає не периферійним фоном, а активним середовищем концентрації ресурсів та координації інноваційної активності. Саме на регіональному рівні формується критична маса компетенцій, яка дає змогу підприємствам долучатися до глобальних інноваційних потоків. Наявність технопарків, індустріальних парків, бізнес-інкубаторів, центрів трансферу технологій, університетських лабораторій, кластерних ініціатив і спеціалізованих платформ співпраці безпосередньо впливає на спроможність підприємств до генерації та абсорбції інновацій. Відповідно, регіональний вимір інтеграції слід аналізувати як систему взаємодії інституційних, кадрових, технологічних, фінансових і логістичних чинників. Еволюція ролі регіонального середовища в інтеграції підприємств у глобальні інноваційні простори відбувалась на основі зростання пріоритетності інноваційної діяльності як основного вектора розвитку національної економіки та глобалізації економічного середовища в цілому (табл. 1).

Таблиця 1

Еволюція ролі регіонального середовища в інтеграції підприємств у глобальні інноваційні простори

Етап	Характеристика регіонального середовища	Роль в інноваційній інтеграції	Ключові прояви
Базовий	Регіон як простір локалізації виробництва і ресурсів	Формування первинних виробничих та кадрових передумов	Промислова база, трудові ресурси, транспортна доступність
Інституційний	Регіон як середовище правил, програм і механізмів підтримки	Зниження бар'єрів інноваційної діяльності та координація учасників	Регіональні стратегії, інноваційні програми, агенції розвитку
Мережевий	Регіон як платформа взаємодії бізнесу, науки і влади	Посилення кооперації та трансферу знань	Кластери, технопарки, університетсько-бізнесові партнерства
Спеціалізаційний	Регіон як осередок смарт-спеціалізації та нішевих компетенцій	Інтеграція у вузькоспеціалізовані глобальні інноваційні ланцюги	AgriTech, GovTech, машинобудування, переробка, ІТ
Платформний	Регіон як цифрова екосистема та вузол міжнародних зв'язків	Масштабування інновацій і включення у глобальні мережі	Цифрові платформи, міжнародні консорціуми, спільні R&D-проекти

Джерело: адаптовано авторами на основі [7]

Для українських підприємств проблема інтеграції у глобальні інноваційні простори набуває особливої важливості в контексті структурних трансформацій національної економіки, євроінтеграційного вектора розвитку, а також необхідності післявоєнного відновлення на засадах інноваційної модернізації. У цих умовах успішна участь у глобальних інноваційних процесах перестає бути альтернативою традиційним моделям розвитку і перетворюється на стратегічну передумову довгострокової економічної стійкості, зростання продуктивності та підвищення технологічного рівня вітчизняних підприємств.

Водночас інтеграція у глобальні інноваційні простори не є автоматичним наслідком відкритості економіки чи лібералізації зовнішньоекономічної діяльності. Вона формується під впливом комплексу інституційних та економічних передумов, що визначають здатність підприємств до генерації, абсорбції та комерціалізації інновацій. Йдеться, з одного боку, про якість інституційного середовища – ефективність прав власності, регуляторну стабільність, розвиток інноваційної інфраструктури, механізми взаємодії бізнесу, науки та держави, а з іншого – про економічні параметри функціонування підприємств, зокрема рівень інвестиційної забезпеченості, доступ до фінансових ресурсів, стан людського капіталу, інноваційну культуру та здатність до формування синергетичних ефектів у межах мережових взаємодій.

Особливого значення в цьому контексті набуває інституційно-економічна асиметрія між українськими підприємствами та їхніми зарубіжними партнерами, яка обмежує потенціал повноцінної інтеграції у глобальні інноваційні ланцюги та зумовлює фрагментарний характер участі України у світових інноваційних процесах. Подолання такої асиметрії потребує комплексного осмислення інституційних і економічних передумов інтеграції, а також ідентифікації механізмів їхньої взаємодії та взаємного підсилення.

Варто підкреслити, що інноваційний розвиток підприємств значною мірою залежить від якості інституційного середовища, в межах якого формуються стимули, обмеження та правила економічної поведінки суб'єктів господарювання. У сучасній економічній теорії інституції трактуються як сукупність формальних норм і неформальних правил, що впорядковують взаємодію економічних агентів та визначають ефективність використання ресурсів, зокрема інноваційних [8].

Для вітчизняних підприємств інституційне середовище інноваційного розвитку характеризується низкою специфічних особливостей, які формують як можливості, так і системні обмеження щодо генерації та комерціалізації інновацій:

1. Нестабільність та фрагментарність формальних інститутів інноваційної діяльності. Однією з ключових інституційних особливостей функціонування українських підприємств є нестабільність регуляторного середовища, що стосується інноваційної діяльності. Часті зміни нормативно-правових актів у сфері інвестицій, оподаткування, інтелектуальної власності та державної підтримки інновацій створюють високий рівень інституційної невизначеності для бізнесу.

За оцінками Світового банку, нестабільність регуляторних інститутів знижує інноваційну активність підприємств через зростання транзакційних витрат та скорочення горизонтів стратегічного планування [9]. Аналогічні висновки містяться у дослідженнях українських науковців, які вказують на декларативний характер значної частини державних програм інноваційного розвитку та слабку узгодженість між інституціями економічної політики [10].

2. Обмежена ефективність інституту захисту прав інтелектуальної власності. Інститут прав інтелектуальної власності має ключове значення для стимулювання інноваційної активності підприємств, оскільки створює економічні передумови для доцільності інвестування у наукові дослідження та розробки. Водночас для українських підприємств залишається характерним низький рівень довіри до механізмів правового захисту результатів інтелектуальної діяльності. Згідно з даними Всесвітнього економічного форуму, Україна систематично посідає нижчі позиції у рейтингах за показником захисту прав інтелектуальної власності порівняно з країнами ЄС. Це зумовлює орієнтацію підприємств переважно на інкрементальні або організаційні інновації, які не потребують складних процедур патентування, та стримує розвиток технологічних інновацій з високою доданою вартістю.

3. Інституційний розрив між наукою та бізнесом. Важливою особливістю вітчизняного інноваційного середовища є слабка інституціоналізація взаємодії між науково-дослідним сектором і підприємствами. Незважаючи на наявність значного наукового потенціалу, механізми трансферу технологій, комерціалізації наукових розробок та створення спільних інноваційних проєктів залишаються недостатньо розвиненими.

Як зазначає Б.-А. Лյондвал, ефективні національні інноваційні системи ґрунтуються на тісній взаємодії між бізнесом, наукою та державою. В Україні ж така взаємодія має фрагментарний характер, що підтверджується низькою часткою приватного сектору у фінансуванні НДДКР та обмеженою кількістю корпоративних інноваційних центрів [11].

4. Домінування неформальних інститутів та обмежена інноваційна культура. Суттєвий вплив на інноваційний розвиток вітчизняних підприємств мають неформальні інститути, зокрема управлінські традиції, рівень довіри, схильність до ризику та інноваційна культура. Для значної частини підприємств характерною залишається орієнтація на короткострокові економічні результати, що

знижує мотивацію до довгострокових інноваційних інвестицій.

Українські дослідники відзначають, що інституційна інерція та консервативні управлінські практики обмежують здатність підприємств до формування внутрішніх інноваційних екосистем та використання синергетичних ефектів взаємодії людського капіталу, знань і технологій [12].

5. Обмежений доступ до інституцій фінансової підтримки інновацій. Фінансові інститути є критично важливими для інноваційного розвитку, однак в Україні ринок венчурного капіталу, інноваційних фондів та інструментів довгострокового фінансування залишається недостатньо розвиненим. Це зумовлює залежність підприємств від власних ресурсів та стримує реалізацію капіталомістких інноваційних проектів.

За даними OECD, нестача спеціалізованих фінансових інститутів для підтримки інновацій є одним із ключових бар'єрів інтеграції підприємств країн із трансформаційною економікою у глобальні інноваційні мережі.

Саме тому регіональний контекст інтеграції доцільно розглядати не лише як сукупність локальних умов, а як чинник диференціації моделей інноваційного розвитку. Для одних регіонів базовою моделлю може бути включення у глобальні інноваційні простори через промислову модернізацію та технологічне оновлення виробництва; для інших – через цифрові послуги, ІТ-сектор, креативні індустрії або агроінновації. Відтак, регіональна політика має бути орієнтована не на уніфікацію, а на підтримку смарт-спеціалізації, кластерних взаємодій і нішевої інтеграції у міжнародні інноваційні ланцюги.

Для конкретизації регіонального виміру доцільно звернутися до прикладу Кіровоградської області, яка, попри обмежений масштаб економіки, демонструє потенціал нішевої інтеграції в глобальні інноваційні простори. Особливості її виробничої структури, агропромислової орієнтація, потреба в технологічній модернізації переробних потужностей, наявність людського капіталу середнього технологічного профілю та відносна вартісна конкурентоспроможність трудових ресурсів створюють передумови для розвитку AgriTech, технологій переробки, елементів індустрії 4.0, цифрових сервісів управління ресурсами та прикладних інженерних рішень (табл. 2).

Таблиця 2

Окремі економічні показники України та Кіровоградської області, що формують передумови інноваційної активності підприємств

Показники	Україна		Кіровоградська обл.	
	2020	2024	2020	2024
ВВП / ВРП, млрд дол. США	155,6	190,7	2,8	2,29
ВВП на душу населення, дол. США	3709,8	5389,5	2991,5	н/д
Середня заробітна плата, грн	11579	22992	9780	19079
Рівень безробіття, %	9,9	14,3	1,95	11,2
Індекс цифрової трансформації	–	0,497	0,405	0,407
Капітальні інвестиції, млрд грн	508,2	534,4	2,4	н/д
Експорт, млрд дол. США	49,2	41,6	0,46	0,82

Джерело: узагальнено авторами на основі [13; 14]

Наведені показники свідчать, що інноваційна інтеграція має спиратися на поєднання відновлювальної макроекономічної динаміки, розвитку людського капіталу, цифровізації та інвестиційної активності. Для України загалом важливими є відновлення попиту на інновації, розширення капітальних інвестицій та збереження зовнішньоекономічної відкритості. Для Кіровоградської області визначальними є не масштаб, а спеціалізація, нішевість і здатність до ефективного використання обмежених ресурсів. Саме така конфігурація створює основу для регіональної моделі інноваційної інтеграції, зорієнтованої на включення підприємств до спеціалізованих сегментів глобальних інноваційних ланцюгів.

У практичному вимірі інтеграція підприємств у глобальні інноваційні простори потребує поєднання горизонтальних і вертикальних інструментів. До горизонтальних належать удосконалення регуляторного середовища, захист прав інтелектуальної власності, розвиток цифрової інфраструктури, підтримка STEM-освіти, розвиток інструментів фінансування інновацій та стимулювання міжнародної мобільності кадрів. До вертикальних належать регіональні кластери, інноваційні хаби, смарт-спеціалізація, галузеві програми модернізації, підтримка технологічних стартапів, інститути регіонального розвитку та проекти інтеграції у міжнародні дослідницькі консорціуми.

Одним з пріоритетних напрямів інтеграції вітчизняних підприємств до глобального інноваційного простору є розбудова національної інноваційної системи (НИС), що включає розвиток дослідницької

інфраструктури, стимулювання науково-дослідної активності, створення інноваційних екосистем, платформ для комерційного впровадження наукових розробок та активну участь у міжнародних дослідницьких програмах. Інший важливий напрям – європейська інтеграція науково-освітніх та інноваційних платформ, що реалізується через участь у програмах ЄС, таких як Horizon Europe та Європейський дослідницький простір (European Research Area). Це створює умови для безперешкодного обміну знаннями, мобільності науковців, спільних проєктів та доступу до грантів. Україна вже здійснює підготовку до повноцінного включення в європейські інституційні рамки, у тому числі шляхом гармонізації законодавства.

Важливою складовою є цифровізація, що виступає не лише внутрішнім інструментом підвищення ефективності економіки, але й каналом інтеграції у глобальні цифрові та інноваційні мережі. За деякими оцінками, цифрова інфраструктура є ключовою умовою виходу на європейський та світовий ринок технологічних послуг, включаючи e-infrastructures та інноваційні платформи.

На стратегічному рівні формуються національні ініціативи, такі як Ukrainian Global Innovation Strategy 2030, що мають на меті позиціонувати Україну як глобального фаворита у сфері технологічного розвитку, створюючи механізми підтримки стартапів, відкриття ринків і масштабування інноваційних бізнесів на міжнародному рівні [15].

Практичними шляхами інтеграції можуть стати:

1. Участь у міжнародних науково-дослідних програмах – розширення участі українських університетів та наукових установ у багатосторонніх грантах і проєктах, що сприяє обміну знаннями та технологіями.

2. Інституційні реформи – адаптація національного законодавства до стандартів ЄС в галузі інтелектуальної власності, стандартів якості та бізнес-регуляцій, що знімає бар'єри для міжнародної співпраці.

3. Стимулювання наукової мобільності – програми обміну для молодих науковців, повернення талановитих фахівців з-за кордону та підвищення мовних і професійних компетенцій науковців.

4. Формування інноваційних кластерів – локальні екосистеми, що інтегруються у світові ланцюги створення вартості через спільні підприємства, R&D-партнерства та технологічні парки.

Систематизація економічних передумов свідчить, що інтеграція вітчизняних підприємств у глобальний інноваційний простір має відбуватися не за моделлю масштабування, а за моделлю спеціалізації та інституційно підтриманої нішевої інтеграції. Поєднання відновлювальної макроекономічної динаміки, людського капіталу, цифровізації та інвестиційних інструментів створює передумови для поступового включення регіону в глобальні інноваційні екосистеми через кластери, платформи та міжнародні партнерства.

Висновки з проведеного дослідження. Отже, регіональний контекст інтеграції українських підприємств у глобальні інноваційні простори визначається поєднанням інституційної спроможності, економічної спеціалізації, цифрової зрілості, кадрового потенціалу та здатності регіонів організувати мережеву взаємодію між ключовими акторами інноваційного процесу. Саме ця сукупність факторів формує диференційовані моделі інтеграції, в яких одні регіони можуть спеціалізуватися на технологічній модернізації промисловості, інші – на цифрових сервісах, агроінноваціях або інженерних рішеннях, проте всі вони потребують інституційно узгодженої підтримки та включення в міжнародні інноваційні платформи.

В зв'язку з цим, регіональна політика підтримки інновацій має бути побудована за принципом селективної активізації тих сфер, у яких регіон здатний створювати найбільшу додану вартість і демонструвати найвищий рівень сумісності з міжнародними інноваційними мережами. Для українських підприємств це означає переорієнтацію від моделі епізодичного інноваційного оновлення до моделі системної участі у глобальних інноваційних просторах, де вирішальне значення мають не лише ресурси, а і якість інститутів, щільність коопераційних зв'язків, швидкість трансферу знань і здатність до масштабування рішень.

Література

1. Войнаренко М., Береза А. Кластерні об'єднання: міжнародний досвід та українські реалії. *Економіст*. 2013. № 10. С. 27-30.
2. Шипуліна Ю. С., Ілляшенко С. М. Розвиток теоретико-методологічних засад переходу підприємства на інноваційний шлях розвитку. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2011. № 4(1). С. 103-112.
3. Ключ Ю., Сивочка В. Формування регіональних інноваційних систем для розвитку освітньої сфери. *Економіка та суспільство*. 2023. Випуск № 53. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-53-7>.
4. Федулова Л. Інноваційний розвиток: еволюція поглядів та проблеми сучасного усвідомлення. *Економічна теорія*. 2013. № 2. С. 28-45.
5. Lundvall B-Å. National innovation systems and globalization. *The learning economy and the economics of hope*. 2016. № 351. URL: <https://www.jstor.org/stable/j.ctt1hj9zjd.18> (дата звернення:

25.01.2025).

6. Ємельяненко Л. М. Економічна інтеграція національних підприємств у глобальні виробничі мережі. *Ефективна економіка*. 2017. № 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8335> (дата звернення: 25.01.2025).

7. Індекс цифрової трансформації регіонів України 2023. *Міністерство цифрової трансформації України*. 2024. URL: <https://backend.hromada.gov.ua/storage/uploads/files/research/indeks-cifrovoyi-transformaciyi-regioniv-ukrayini-2023.pdf?time=1745222084025> (дата звернення: 25.01.2025).

8. Миценко І. М. Формування інноваційного механізму в умовах асиметричності глобального розвитку. *Управління економікою: теорія та практик*. 2015. С. 80-100. URL: <https://www.chumachenko-readings.org/download/2015/6-Mytsenko.pdf> (дата звернення: 23.01.2025).

9. Zhovnovach R., Pavlova V., Zhadko K., Nikolaiev I. Improvement of agricultural enterprises' adaptive management system on the basis of controlling. *Академічний огляд*. 2023. Vol. 58. Issue 1. P. 110-122. URL: <https://acadrev.duan.edu.ua/index.php/uk/arkhiv/139-2023-1/177-zhurnal-akademichnyi-ohliad-2023-1-58> (дата звернення: 23.01.2025).

10. The Global Innovation Ecosystems Report. Geneva : WEF, 2019. URL: https://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2019.pdf (дата звернення: 23.01.2025).

11. Digital Transformation in the Age of Artificial Intelligence. Paris : OECD Publishing, 2020. URL: https://www.oecd.org/en/publications/access-to-public-research-data-toolkit_a12e8998-en/digital-transformation-strategy-2020-2025_6e510487-en.html (дата звернення: 25.01.2025).

12. Витрати на інновації промислових підприємств за регіонами з розподілом за видами витрат, за джерелами фінансування (2020–2024). *Державна служба статистики України*. 2025. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 25.01.2025).

13. Іванов П. Середня зарплата на Кіровоградщині перевищує 14 тисяч гривень. Де заробляють найбільше. *Суспільне. Кропивницький*. 2024. URL: <https://susplne.media/kropuvnyskiy/879061-seredna-zarplata-na-kirovogradsini-perevisue-14-tisac-griven-de-zaroblaut-najbilsel/> (дата звернення: 25.01.2025).

14. Інформаційно-аналітичні матеріали щодо інвестиційного клімату в Україні. *Мінекономіки*. 2023. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail/93e0fdd8-41bc-4737-a700-75d32c29d885?lan> (дата звернення: 25.01.2025).

15. Ukrainian Global Innovation Strategy 2030. URL: https://winwin.gov.ua/assets/files/WINWIN_Main%20Presentation.pdf (дата звернення: 25.01.2025).

References

1. Voinarenko, M. and Bereza, A. (2013), "Cluster associations: international experience and Ukrainian realities", *Economist*, no. 10, pp. 27-30.

2. Shypulina, Yu.S. and Illiashenko, S.M. (2011), "Development of theoretical and methodological foundations of the enterprise's transition to an innovative path of development", *Marketynh i menedzhment innovatsii*, no. 4(1), pp. 103-112.

3. Klius, Yu. and Syvochka, V. (2023), "Formation of regional innovation systems for the development of the educational sphere", *Ekonomika ta suspilstvo*, Issue no. 53, DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-53-7>.

4. Fedulova, L. (2013), "Innovative development: evolution of views and problems of modern awareness", *Ekonomichna teoriia*, no. 2, pp. 28-45.

5. Lundvall, B-Å. (2016), "National innovation systems and globalization", *The learning economy and the economics of hope*, no. 351, available at: <https://www.jstor.org/stable/j.ctt1hj9zjd.18> (access date January 25, 2025).

6. Yemelianenko, L.M. (2017), "Economic integration of national enterprises into global production networks", *Efektivna ekonomika*, no. 2, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8335> (access date January 25, 2025).

7. Ministry of Digital Transformation of Ukraine (2024), "Index of digital transformation of regions of Ukraine 2023", available at: <https://backend.hromada.gov.ua/storage/uploads/files/research/indeks-cifrovoyi-transformaciyi-regioniv-ukrayini-2023.pdf?time=1745222084025> (access date January 25, 2025).

8. Mytsenko, I.M. (2015), "Formation of an innovation mechanism in conditions of asymmetric global development", *Upravlinnia ekonomikoju: teoriia ta praktyka*, pp. 80-100, available at: <https://www.chumachenko-readings.org/download/2015/6-Mytsenko.pdf> (access date January 23, 2025).

9. Zhovnovach, R., Pavlova, V., Zhadko, K. and Nikolaiev, I. (2023), "Improvement of agricultural enterprises adaptive management system on the basis of controlling", *Akademichnyi ohliad*, Vol. 58, Issue 1, pp. 110-122, available at: <https://acadrev.duan.edu.ua/index.php/uk/arkhiv/139-2023-1/177-zhurnal-akademichnyi-ohliad-2023-1-58> (access date January 23, 2025).

10. World Economic Forum (2019), The Global Innovation Ecosystems Report, Geneva, Switzerland,

available at: https://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2019.pdf (access date January 23, 2025).

11. OECD (2020), *Digital Transformation in the Age of Artificial Intelligence*, OECD Publishing, Paris, France, available at: https://www.oecd.org/en/publications/access-to-public-research-data-toolkit_a12e8998-en/digital-transformation-strategy-2020-2025_6e510487-en.html (access date January 25, 2025).

12. State Statistics Service of Ukraine (2025), "Innovation expenses of industrial enterprises by region with distribution by type of expenses, by sources of financing (2020–2024)", available at: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (access date January 25, 2025).

13. Ivanov, P. (2024), "The average salary in Kirovograd region exceeds 14 thousand hryvnias. Where do they earn the most", *Suspilne. Kropyvnytskyi*, available at: <https://suspilne.media/kropyvnytskyi/879061-seredna-zarplata-na-kirovogradsini-perevisue-14-tisac-griven-de-zaroblaut-najbilse/> (access date January 25, 2025).

14. Ministry of Economy of Ukraine (2023), "Information and analytical materials on the investment climate in Ukraine", available at: <https://me.gov.ua/Documents/Detail/93e0fdd8-41bc-4737-a700-75d32c29d885?lang> (access date January 25, 2025).

15. Ukrainian Global Innovation Strategy 2030, available at: https://winwin.gov.ua/assets/files/WINWIN_Main%20Presentation.pdf (access date January 25, 2025).

Варига Д.О., Миценко В.І.

РЕГІОНАЛЬНИЙ КОНТЕКСТ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В ГЛОБАЛЬНІ ІННОВАЦІЙНІ ПРОСТОРИ

Мета. Обґрунтування регіонального контексту інтеграції українських підприємств у глобальні інноваційні простори через виявлення ключових інституційних та економічних передумов, визначення ролі регіональної спеціалізації й інноваційної інфраструктури, а також систематизацію шляхів та інструментів включення підприємств у міжнародні інноваційні мережі.

Методика дослідження. Методичну основу дослідження становлять загальнонаукові та спеціальні методи пізнання, зокрема системний підхід, методи логічного узагальнення, порівняльного аналізу, структурно-функціонального аналізу, а також елементи регіонального та інституційного підходів. Їх застосування дало змогу розкрити взаємозв'язок між внутрішнім інноваційним потенціалом підприємств і регіональними умовами їх включення до глобальних інноваційних мереж, а також виявити вплив інноваційної інфраструктури, людського капіталу, кластеризації, цифровізації та міжсекторальної взаємодії на інтеграційні процеси.

Результати дослідження. Доведено, що інтеграція українських підприємств у глобальні інноваційні простори залежить не лише від рівня технологічного розвитку окремих суб'єктів господарювання, а й від специфіки регіонального середовища, в якому вони функціонують. Визначено, що регіон виступає проміжною, але стратегічно важливою ланкою між локальними ресурсами підприємства та глобальними каналами інноваційної, інвестиційної, науково-технологічної і виробничої кооперації.

Наукова новизна результатів дослідження. Поглиблено теоретичне розуміння регіонального контексту інтеграції українських підприємств у глобальні інноваційні простори як багаторівневого процесу, що визначається взаємодією внутрішньофірмових, регіональних та зовнішньоекономічних чинників. Уточнено зміст регіональних передумов інноваційної інтеграції та обґрунтовано їх значення як базису для включення підприємств у глобальні мережі створення та комерціалізації знань.

Практична значущість результатів дослідження. Одержані результати можуть бути використані при формуванні регіональної економічної політики, стратегій інноваційного розвитку, програм підтримки підприємництва, кластерних ініціатив та інструментів стимулювання міжнародної інноваційної кооперації.

Ключові слова: регіональний розвиток, інноваційний розвиток підприємств, управління, глобалізаційні виклики, регіональні інноваційні системи, інноваційна інтеграція, контролінг, інноваційні екосистеми, цифровізація, конкурентоспроможність, ефективність.

Varyha D.O., Mytsenko V.I.

THE REGIONAL CONTEXT OF THE INTEGRATION OF UKRAINIAN ENTERPRISES INTO GLOBAL INNOVATION ECOSYSTEMS

Purpose. The aim of the article is to substantiate of the regional context of the integration of Ukrainian enterprises into global innovation ecosystems by identifying key institutional and economic prerequisites, defining the role of regional specialization and innovation infrastructure, as well and systematizing the pathways and tools for including enterprises in international innovation networks.

Methodology of research. The methodological basis of the study consists of general scientific and specialized methods of cognition, in particular the systems approach, methods of logical generalization, comparative analysis, structural-functional analysis, as well as elements of regional and institutional approaches. Their application made it possible to reveal the interconnection between the internal innovation

potential of enterprises and the regional conditions for their inclusion in global innovation networks, as well as to identify the influence of innovation infrastructure, human capital, clustering, digitalization, and intersectoral interaction on integration processes.

Findings. It has been demonstrated that the integration of Ukrainian enterprises into global innovation ecosystems depends not only on the level of technological development of individual businesses, but also on the specific characteristics of the regional environment in which they operate. It is determined that the region acts as an intermediate but strategically important link between the enterprise's local resources and global channels of innovation, investment, scientific and technological, and production cooperation.

Originality. The theoretical understanding of the regional context of Ukrainian enterprises' integration into global innovation spaces has been deepened, viewed as a multilevel process shaped by the interaction of intra-firm, regional, and foreign economic factors. The content of regional prerequisites for innovation integration has been clarified, and their significance as a basis for the inclusion of enterprises in global networks for the creation and commercialization of knowledge has been substantiated.

Practical value. The findings can be used in the development of regional economic policies, innovation development strategies, entrepreneurship support programs, cluster initiatives, and tools to promote international innovation cooperation.

Key words: regional development, corporate innovation, management, globalization challenges, regional innovation systems, innovation integration, controlling, innovation ecosystems, digitalization, competitiveness, efficiency.

Дата надходження рукопису: 31.07.2025

Дата прийняття рукопису до друку: 29.08.2025

Дата публікації: 30.09.2025